

PRESENTACIÓ

Antoni Roca Rosell

President de la SCHCT

Amb la celebració de les III Trobades d'Història de la Ciència i de la Tècnica als Països Catalans a Tarragona, els dies 7, 8 i 9 de desembre de 1994, la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, fundada el 1991, ha tornat a demostrar la seva maduresa com a associació d'investigadors i d'interessats pels estudis del passat científic i tècnic.

Les Trobades anteriors, primer el 1991, a Maó, la celebració de les quals coincidí pràcticament amb l'engegada de la Societat i, després, el 1992, a Peníscola, ja havien posat de manifest aquesta maduresa. En aquest sentit, a Tarragona no hi hagueren sorpreses, la qual cosa té també valor: és ella mateixa una sorpresa. Perquè cal destacar que, junt amb les Trobades, la Societat té capacitat per acollir i tirar endavant tot un altre conjunt d'activitats.

D'entre elles, vull destacar que la Societat ha consolidat un programa anual de *Col·loquis* d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que sobre la base d'uns vuit conferenciants, sempre amb presència de convidats estrangers, ofereix als socis els corrents més destacats de la comunitat investigadora del ram i les temàtiques cap a les quals es dirigeix l'interès. Aquest fructífer intercanvi està complementat per un butlletí intern, *l'Ictineu*, que ja representa un lligam de comunicació entre tots els socis, que tenen, si més no, la possibilitat de conèixer i de fer conèixer les seves activitats. Entre els assoliments de la Societat cal afegir l'aparició de diverses publicacions i d'entre elles, les actes de les diverses trobades que hem celebrat.

L'elecció de Tarragona per a les III Trobades de la Societat fou una proposta d'un dels nostres socis d'honor, el doctor Antoni Quintana i Mari. Per ell, la celebració el 1994 del segon centenari de la mort de Lavoisier, que donà lloc a unes Jornades organitzades per la nostra Societat a Barcelona el maig d'aquell mateix any, era l'ocasió per dirigir l'atenció a la història de la química i, en concret, al científic alfafullenc Antoni Martí i Franquès, una de les figures més destacades de la Il·lustració catalana i responsable, junt amb d'altres, del desenvolupament de la nova Química entre nosaltres.

El Consell Directiu de la Societat acceptà el suggeriment del senyor Quintana, que fou nomenat president d'honor de les Trobades. Amb el seu ajut i amb d'altres col·laboracions de socis de Tarragona, es formaren el comitè científic i el comitè organitzador, la tasca dels quals ha estat decisiva. D'entre ells, no és injust destacar el nom del secretari d'ambdós comitès, Francesc X. Barca. Vull fer constar públicament el meu agraïment i el de la Societat a tots ells per l'èxit del desenvolupament de les III Trobades.

L'èxit de les Trobades de Tarragona, com en les dues anteriors, s'ha basat, segons la meua opinió, que em consta que comparteixen altres socis, en una combinació d'un nivell científic correcte amb un ambient de cordialitat, amistat i intercanvi franc i profitós.

Podreu constatar —estant-hi d'acord o no— la *correcció* del nivell científic dels treballs presentats en aquesta publicació, que en conté la major part. Jo estimo que el bon nivell científic que tenen aquestes i les trobades anteriors (i, en general, les activitats de la nostra Societat) és degut al rigor que tots hem imposat a la nostra actuació, a l'interès per mantenir tantes relacions internacionals com podem, a combinar la modèstia i l'arrogància, al gust per la feina ben feta que heretem en la tradició cultural catalana.

La constatació del que crec una realitat d'avui no significa, deixem-ho clar, ni que aquesta realitat no sigui millorable ni que no pugui deteriorar-se. Efectivament, en el decurs de l'Assemblea general que tingué lloc durant les mateixes Trobades ja posarem de manifest la necessitat d'intensificar i de millorar la discussió de les ponències i comunicacions presentades. Això portà a una sèrie de propostes que posarem a prova en les properes trobades. A Tarragona ja introduïrem una modalitat de comunicació, el pòster, que fa guanyar temps en la programació, un temps que pot dedicar-se a la discussió. La seva presència, en proporció encara petita, a Tarragona ha de considerar-se molt positiva.

* * *

Tornem ara al desenvolupament de la III Trobades a Tarragona. Una part significativa dels que col·laboraren a organitzar-les són professors d'ensenyament secundari. Aquesta condició facilità la realització d'una nova experiència, la convocatòria d'un premi dirigit als joves estudiants de secundària. Agraïm la presentació d'un nombre molt destacat de treballs, la qualitat dels quals representà una dificultat pel jurat a l'hora d'atorgar els premis.

La realització de les Trobades fou possible gràcies a la col·laboració econòmica d'una sèrie d'entitats, la llista completa de les quals consta en el present volum. D'entrada, el suport de l'Ajuntament de Tarragona, on obrírem les jornades i que ens proporcionà material per als congressistes, a més de facilitar-nos alguns desplaçaments. Després, la col·laboració de l'Associació Empresarial Química de Tarragona, que ens permeté oferir un concert d'orgue. D'altra banda, el Port de Tarragona, amb el qual portàrem a terme la commemoració del pas per la ciutat de l'expedició geodèsica de l'Acadèmia de Ciències de París el 1803. Aquest fet es traduí, a més d'un acte al port mateix, en el descobriment d'una placa que reflecteix el fet i en la qual el nom de la nostra Societat ha quedat gravat al moll de Llevant del port de Tarragona. La Universitat Politècnica de Catalunya ens tornà a concedir un ajut molt estimable, que, junt amb l'ajut del Ministeri d'Educació i Ciència han estat fonamentals per la realització de les Trobades. La realització d'un curs amb el suport de la CIRIT garanti la presència de convidats estrangers. L'ajut del Col·legi de Químics, potser més modest, adquirí una significació especial, donada la temàtica bàsica escollida a Tarragona. L'Ajuntament d'Altafulla ens organitzà una visita al poble natal d'Antoni Martí i Franquès, en la tomba del qual dipositàrem unes flors com a demostració de reconeixement.

La col·laboració de la Universitat Rovira i Virgili mereix una menció especial. Els locals de l'antiga Audiència, seu provisional de la Facultat de Dret, ens foren gentilment

cedits i foren un marc *incomparable* per al desenvolupament de les sessions. L'empenta de diferents professors de la Facultat de Química, d'entre els quals haig de destacar Xavier Rius, fou decisiva, de manera que aquesta esdevingué la secretaria de les Trobades. D'altra banda, Joan Martí, rector de la Universitat, clausurà molt dignament les nostres sessions, amb un discurs gens protocol·lari —expressió que ha d'entendre's en termes elogiosos—, que hem inclòs en aquest volum.

Finalment, vull tornar a parlar de la participació del senyor Quintana. Cal recordar que és un dels pioners de la història de la ciència entre nosaltres, amb activitats i treballs de recerca i de divulgació des de, com a mínim, l'any 1932, amb motiu del centenari de la mort de Martí i Franquès. El seu treball biogràfic i d'aplec de documents publicat el 1935 és una fita de la nostra tradició historiogràfica. Tot i no haver-se pogut dedicar professionalment a la història, cosa que lamentem com a historiadors, però que ha beneficiat la química i la ciència de l'alimentació, Antoni Quintana té un entusiasme i una capacitat d'iniciativa que han impulsat significativament el desenvolupament dels actes de Tarragona. Molts elements del programa d'activitats no haurien tingut lloc sense la seva perseverància i capacitat. No puc més que expressar-li el nostre reconeixement i admiració.

Les actes de les III Trobades que tinc la satisfacció de presentar seran, sense cap dubte, un nou element de treball per tots els que s'interessen en la història de la ciència i de la tècnica entre nosaltres.

Barcelona, setembre 1995